Region Stockholm

42

Svar på skrivelse från Catarina Wahlgren (V) om barn och ungas psykiska hälsa under pandemin

HSN 2021-0202

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykiatri och Samverkan
Fatmanur Dinler

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-04-29

HSN 2021-0202

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse från Catarina Wahlgren (V) om barn och ungas psykiska hälsa under pandemin

Ärendebeskrivning
I en skrivelse från Catarina Wahlgren (V) har det inkommit fyra frågor till förvaltningen om barn och ungas psykiska hälsa under pandemin.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Catarina Wahlgren (V)

Förslag till beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Catarina Wahlgren (V) har ställt följande frågor:
1. Har den akuta barnpsykiatrin sett någon ökning under pandemin?
2. Sker besök hos barn och ungdomspsykiatrin digitalt som regel eller på vilket sätt försäkrar man sig om att det fungerar för patienten?
3. I vilken utsträckning sker uppsökande verksamhet?
4. Hur är beredskapen på vårdcentralerna för att möta denna eventuellt ökande psykiska ohälsa hos barn och unga?

Det har gått mer än ett år sedan WHO uttalade om att det är en pågående pandemi runt om i världen. Vårdgivarna har under denna period sett över sina arbetssätt för att anpassa det så gott det går utifrån pandemin.

I dagsläget har vårdcentraler och barn-och ungdomsmedicinska mottagningar (BUMM) ansvar för första linjens insatser till barn och unga

genom ett tilläggsuppdrag. Förvaltningen har fått vissa signaler om att söktrycket är högt och väntetiderna är långa på sina håll. Samtidigt har vi sett en ökad besöksutveckling under pandemin.

Under 2021 kommer en strukturförändring genomföras där vårdcentralerna blir huvudansvariga för mild till måttlig psykisk ohälsa hos barn och unga 6–17 år från och med 1 december. I framtagningen av detta uppdrag har förvaltningen räknat med att vårdcentralerna ska kunna möta ett större söktryck (med anledning av ökad psykisk ohälsa). Eftersom uppdraget blir obligatoriskt för samtliga vårdcentraler och krav ställs om högre bemanning väntas tillgängligheten att öka. För att stärka vårdcentralernas förutsättningar att klara sitt uppdrag med att bedöma, diagnostisera och behandla psykisk ohälsa hos barn och unga kommer regionen erbjuda utbildningar och kunskapsstöd inom ramen för projektet STEP-UP.[1] Regionen kommer även att uppdatera de vägledningsdokument som finns i dagsläget gällande behandling av barn och unga med psykisk ohälsa. Vidare finns ett pågående arbete med att stärka konsultationssamarbetet mellan specialistpsykiatrin och primärvården.

Vårdcentralerna står inför en utmaning under 2021, med pandemin och dess effekter, rekrytera personal och starta upp dessa nya verksamheter. I förvaltningens prognoser ser vi att en majoritet av vårdcentralerna har goda förutsättningar att lösa detta.

Barn- och ungdomspsykiatrins (BUP) uppdrag är specialiserad barn och ungdomspsykiatri i länet. Det innebär att de inte har ett första linje uppdrag som vårdcentralerna och BUMM har utifrån nuvarande vårdstruktur i Region Stockholm. I deras uppdrag ingår inte uppsökande arbete i form av akuta mobila team där de får kontakt med nya patienter som inte är aktuella sedan innan hos BUP, eftersom att de jobbar med specialiserad vård.

Andelen distanskontakter har ökat med 41 procent för hela BUP under 2020 jämfört med år 2019. Inom BUP Stockholm (SLSO) har de digitala kontakterna främst ökat på OCD-mottagningen samt på BUP Danderyd för att man har haft ett säkert sätt att upprätta kontakterna på genom att man kunnat säkerställa att kontakterna sker med god kvalitet och på ett patientsäkert sätt.

[1] För mer information om STEP-UP se STEP-UP (akademisktprimarvardscentrum.se)

Enligt BUP PRIMA är distanskontakter oftast med föräldrar och till viss del med äldre ungdomar. I vanliga fall är det relativt få gånger de använder sig av distanskontakter i enskilda samtal med de unga då det oftast blir bättre att ses i det verkliga livet. Nybesök och initiala bedömningar görs aldrig på distans. De använder sig inte heller av enbart distanskontakter utan har fortfarande vanliga uppföljningar med redan befintliga patienter.
Det har också skett en liten minskning på uteblivna besök på 6% under år 2020 jämfört med år 2019. Denna minskning kan troligtvis bero på att det har blivit allt vanligare med distanskontakter under 2020 och patienter som vanligtvis skulle ha uteblivit från besök har haft möjlighet till distanskontakt.

Inom BUP SLSO finns fyra mellanvårdsenheter samt PRIMA BUP Handen som har en verksamhet som motsvarar mellanvård. I det uppdraget ingår det att göra hembesök/platsbesök hos patienter som är aktuella hos BUP. Mellanvård är en vårdinsats hos BUP som man får när öppenvårdsinsatser inte bedöms vara tillräckliga, när det behövs göra mera intensiva insatser och till viss del kan erbjuda behandling i hemmet.

Vid akuta situationer finns PAM-enheten som har som uppdrag att rycka ut vid akuta situationer till patienter inom alla åldra. Deras uppgift är att göra insatser vid akutsuicidala situationer samt vid akutpsykiatriska bedömningar utanför sjukhusen.

Den akuta barn- och ungdomspsykiatrimottagningen har inte sett någon ökning av antalet inskrivna patienter under året 2020. Det har skett en något liten minskning under året 2020, men i jämförelse med de föregående åren är det ingen anmärkningsvärd minskning.

Johan Bratt
Tf. hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Johan Bratt, 2021-04-29

Region Stockholm

HSN 2021-01-26

Vänsterpartiet **SKRIVELSE**

Skrivelse från Catarina Wahlgren om barn och ungas psykiska hälsa under pandemin.

Under pandemin har hittills fokus från vården och dess insatser riktats mot äldre och de som riskerar att bli svårt sjuka i Covid-19. Trots att instanser som bl a BRIS, Riksidrottsförbundet samt barnpsykiatrin har höjt rösten kring risken för barn och ungas psykiska hälsa vid nedstängningar av aktiviteter och distansundervisning i skolan, så har få initiativ för att möta detta gjorts från vården. Detta riskerar att vara en tickande bomb. BUP-mottagningarna i regionen har sedan länge köer på över ett år och 2021 står vårdcentralerna med ett nytt uppdrag; att ta hand om första linjens psykiatri för barn mellan 6 – 17 år.

Det här handlar om att barnens vanliga samlingsplatser och regelbundna aktiviteter är nedstängda på obestämd framtid. Det drabbar såväl de ungas fysiska aktivitet, deras sociala umgänge med jämnåriga som deras tillgång till andra vuxna än föräldrarna. Med detta kommer flera risker kring barn och ungas fysiska och psykiska välmående.

Gymnasiet har haft distansundervisning under en längre tid och nu börjar även flera högstadieskolor att stänga igen och istället driva undervisning på distans. Detta drabbar ungdomar i tidiga tonåren, som kanske inte ens själva ännu inser, att de kan behöva extra stöd för att klara sina studier. Det är ofta möjligt för elever med behov av stöd från vuxna, eller med en stökig hemmiljö, att kunna komma till skolan för att studera, men när det gäller ungdomar i de lägre åldrarna så är det kanske just de i behov av extra stöd som verkligen inte vill befinna sig i skolan. Kompisar har varit en bidragande möjlighet att få dit ungdomarna och utan kompisar kommer föräldrarna kanske inte att lyckas.

Olika aktiva organisationer och företag som är involverade i arbete med barns psykiska hälsa vittnar om att 2020 inneburit något färre besök, men de kontakter som barn och unga har tagit har varit i ett läge som har varit mycket mer akut än det har varit tidigare. Man har sett en ökning av unga människor som behövts tas om hand akut när de till exempel försökt att ta sitt liv. Skolkuratorer vittnar om att de (när de besöker skolan en dag i veckan) träffar minst tio elever som de vill remittera vidare till specialistpsykiatrin, men det är inte lönt eftersom de vet att det är runt ett års kö där. BRIS vittnar om en ökning av samtal under jul- och nyårshelgerna med 40% där barn uttrycker oro över att vara isolerade med sin familj.

En barnpsykiatriker som arbetar på BUP uttalar sig i radion (12/1) om hur stängningen av högstadieskolor drabbar barnen. Han menar att nio av tio barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer drabbas negativt av distansundervisning. De är särskilt beroende av rutiner för att fungera. Många av dessa barn står samtidigt i kö hos BUP och har inget stöd under tiden. Något som riskerar att drabba hela familjen med separation och utmattningssyndrom när man inte får stöd för sitt barn. Av de barn och unga som har kontakt med vården har kontakt under året ofta också bara skett via telefon eller digitalt, vilket inte fungerar för alla och därför har vården helt avstannat.

Det finns många instanser som är ansvariga för barn och ungas psykiska hälsa, flera av dem ligger under kommunernas ansvar som t ex fritidsaktiviteter, socialtjänsten och skolans kompensatoriska uppdrag. Samtidigt är det vården som får ta hand om dessa barn och familjer när kommunerna inte lyckas och på det viset är folkhälsan och det förebyggande arbetet även regionens ansvar.

Mina frågor är:

1. Har den akuta barnpsykiatrin sett någon ökning under pandemin?

2. Sker besök hos barn och ungdomspsykiatrin digitalt som regel eller på vilket sätt försäkrar man sig om att det fungerar för patienten?

3. I vilken utsträckning sker uppsökande verksamhet?

4. Hur är beredskapen på vårdcentralerna för att möta denna eventuellt ökande psykiska ohälsa hos barn och unga?